

Riskienhallintapolitiikka

Valtuusto 16.4.2018
Hallitus 26.3.2018
Johtoryhmä 19.3.2018

1 Riskienhallinnan tarkoitus ja tavoitteet

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän johtamisjärjestelmä, arvot ja strategiset tavoitteet luovat perustan riskienhallinnalle. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että johtaminen, toiminnan suunnittelu ja päätöksenteko perustuvat oikeaan ja riittävään tietoon. Kokonaisvaltaisen riskienhallinnan tarkoituksena on tukea yhtymää sen perustehtävän laadukkaassa toteuttamisessa. Riskienhallinnalla varmistetaan, että toiminta jatkuu kustannustehokkaasti keskeytyksettä ja häiriöttä.

Riskienhallinta on jatkuvaa työtä yhtymän toiminnan jatkuvuuden ja henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Riskienhallinnalla tarkoitetaan kaikkea yhtymässä tehtävää toimintaa riskien (merkittävien kielteisten tapahtumien) ja niistä aiheutuvien vahinkojen vähentämiseksi. Riskienhallinta on tilanteiden arviointia, suunnittelua ja käytännön tekoja, mihin osallistuu kukin henkilöstön jäsen omassa roolissaan. Yhtymän riskienhallinta on kokonaisvaltaista kohdistuen eri riskilajeihin.

Riski on mahdollinen tapahtuma tai tapahtumaketju, joka voi vaarantaa taloudellisten tai toiminnallisten tavoitteiden saavuttamista lyhyellä tai pitkällä aikavälillä tai uhata organisaation mainetta.

Riskienhallinnan päämääränä on tukea strategisten tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan jatkuvuutta varmistamalla, että yhtymän toimialoilla on:

- riittävä tieto keskeisistä riskeistä,
- selkeä vastuunjaon kuvaus riskienhallinnan osalta,
- järjestelmälliset keinot arvioida, seurata ja hallita mahdollisia riskejä,
- ajantasainen vakuutusturva,
- riittävät järjestelmät ja vahinkotapausten käsittelymenetelmät koskien vakavia onnettomuuksia ja loukkaantumistapauksia.

Tämä riskienhallintapolitiikka on johdon strategisesta näkökulmasta laatima periaatedokumentti, jossa on määritelty johdon keskeiset riskienhallintatehtävät, riskien tunnistaminen ja raportointitavat sekä keskeisimmät riskienhallinnan linjaukset.

2 Riskienhallintapolitiikan soveltamisala ja sisältö

Riskienhallintapolitiikkaa sovelletaan hyvinvointiyhtymän kaikilla tasoilla ja kaikessa toiminnassa. Riskienhallinnan päämäärän ja tavoitteet, toiminnalliset vastuut ja toteutuskeinot määrittelevät:

- 1 Kuntayhtymän strategiat
- 2 Toiminta- ja taloussuunnitelma sekä talousarvio
- 3 Riskienhallintapolitiikka ja
- 4 Riskienhallintapolitiikkaa täydentävät asiakirjat
 - 4.1 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet- ohje
 - 4.2 Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän tietoturvallisuuspolitiikka
 - 4.3 Potilasturvallisuuden ja laadunhallinnan suunnitelma
 - 4.4 Työsuojelun toimintaohjelma
 - 4.5 Yhtymän työhyvinvointisuunnitelma
 - 4.6 Turvallisuus- ja pelastussuunnitelmat
 - 4.7 Valmius- ja varautumissuunnitelmat
 - 4.8 Työväkivallan hallintamalli

Hyvinvointiyhtymän hallitus ja toimitusjohtaja voi antaa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa tarkentavia käytännön ohjeita, joita tulee noudattaa.

3 Riskien luokittelu

Riskien luokittelu helpottaa riskien tunnistamista ja hallintaa. Riskit jaotellaan riskien luonteen mukaisesti neljään eri riskilajiin: strategiset, operatiiviset, taloudelliset ja vahinkoriskit. Alla olevassa luettelossa on kuvattuna hyvinvointiyhtymän keskeisimmät riskit.

Strategiset riskit liittyvät usein ulkoisiin tapahtumiin ja muutoksiin, jotka vaikuttavat pitkän aikavälin suunnitelmiin ja strategisiin tavoitteisiin.

- Toimintaympäristön kehitysriskit
- Teknologiariskit
- Poliittiset, taloudelliset, kulttuurilliset ja lainsäädännölliset riskit
- Maine- ja avainhenkilöriskit
- Ympäristömuutokset, laajat epidemiat ja muut vastaavat ilmiöt

Operatiiviset riskit liittyvät organisaation päivittäiseen toimintaan.

- Organisaatioon ja johtamiseen liittyvät riskit
- Tietoturva- ja tietosuojariskit
- Hoito- ja palveluketjujen riskit sekä prosessi- ja tuottavuusriskit
- Toiminnan keskeytysriskit
- Hanke- ja projektitoimintaan liittyvät riskit
- Hankinta-, sopimus- ja vastuusriskit
- Häiriö- ja kriisitilanteet
- Lakien, asetusten, ohjeiden ja määräysten vastainen toiminta

Taloudelliset riskit liittyvät taloudellisiin ja rahoituksellisiin tekijöihin.

- Maksuvalmius
- Korkoriskit
- Luotto- ja vastapuoliriskit

Vahinkoriskit aiheutuvat odottamattomista ja äkillisistä tapahtumista.

- Työterveys- ja turvallisuusriskit
- Henkilöturvallisuusriskit
- Ympäristöriskit
- Tulipalot ja muut onnettomuudet
- Luonnonkatastrofit
- Toimitilaturvallisuusriskit

Riskien luokittelusta huolimatta erityyppisiä riskejä tulee tarkastella kokonaisuutena, jossa yhdenlaiset riskit voivat olla sidoksissa kokonaan toisenlaisiin riskeihin.

4 Riskienhallinnan organisointi, vastuut ja velvollisuudet

4.1 Strateginen riskienhallinta

Riskienhallinnan strategisella tasolla hyvinvointiyhtymän hallituksen, toimitusjohtajan ja johtoryhmän tekemät säännölliset riskiarvioinnit ja riskienhallintatoimenpiteet painottuvat strategisesti tärkeisiin osa-alueisiin (talouteen ja palvelutuotantoon).

Hyvinvointiyhtymän hallitus huolehtii sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Ohjeistaa ja raportoi valtuustolle kokonaisriskienhallinnasta. Arvioi ja

seuraa riskienhallintaa ja riskien tilaa. Valvoo riskienhallintapolitiikan toimeenpanoa ja seuraa sen asianmukaisuutta ja riittävyttä.

Toimitusjohtajan tehtävänä on yhtymän hallituksen alaisena huolehtia strategian toimeenpanosta ja operatiivisesta johtamisesta. Toimitusjohtaja vastaa tuloksellisesta johtamisesta sekä valtuuston ja hallituksen asettamien yhtymätason tavoitteiden toteutumisesta.

Toimitusjohtajalla on vastuu kokonaisvaltaisen riskienhallinnan järjestämisestä osana tehokasta johtamista valtuuston hyväksymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteiden sekä riskienhallintapolitiikan mukaisesti. Toimitusjohtajalla on vastuu riskienhallintapolitiikan toimeenpanon ja toimivuuden raportoinnista hallitukselle.

Sisäisen tarkastuksen tehtävä on arvioida johtamis- ja hallintoprosesseja sekä riskienhallintaa ja esittää tarpeen mukaan niitä koskevia kehittämisehdotuksia.

Johtoryhmä vastaa riskienhallinnan koordinoinnista, ohjeistuksesta, riskiraporttien kokoamisesta ja sitouttamisesta organisaatioon.

4.2 Operatiivinen riskienhallinta

Operatiivisella tasolla toimialojen, liikelaitosten, tulosalueiden ja tulosyksiköiden johtajat tekevät säännöllisesti riskien arviointia ja riskienhallintatoimenpiteitä, jotka keskittyvät

- palvelualueiden toimintaan ja palveluiden laatuun,
- potilasturvallisuuteen,
- investointi-, hanke- ja kehittämistoimintaan,
- työympäristöön ja turvallisuuteen sekä
- tietoturvallisuuteen.

Operatiivinen riskienhallinta käsittää turvallisuusriskien tunnistamisen ja arvioinnin sekä turvallisuustoiminnan. Toimintayksiköissä tulee tunnistaa operatiiviset riskit ja arvioida niiden vaikutuksia turvallisuuteen sekä toimintaan ja laatia toimintaohjeita eri tilanteita varten.

Toimialojen/liikelaitosten johtajat toteuttavat valtuuston hyväksymää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteita ja riskienhallintapolitiikkaa ja vastaavat oman vastuualueensa riskien tunnistamisesta ja arvioinnista sekä raportoinnista merkittävimpien riskien osalta toimitusjohtajalle, liikelaitoksen johtokunnalle ja hallitukselle. Johtajat päättävät tarpeellisista riskienhallintatoimenpiteistä silloin, kun toimenpide koskee tiettyä vastuualuetta tai toimintaa.

Tulosaluejohtajat ja muut hyvinvointiyhtymän esimiehet vastaavat työyksikön turvallisuuteen, työhyvinvointiin ja työympäristöön liittyvien riskien hallinnasta ja raportoinnista johdolle.

Jokainen yhtymän työntekijä vastaa omalta osaltaan riskienhallinnasta ja tekee tehtäväkuvausten mukaiset tehtävät ja noudattaa toimintaa sekä turvallisuutta koskevaa ohjeistusta. Henkilöstön tulee saattaa esimiehensä tietoon toiminnassa havaitsemansa riskit ja kehittämisehdotukset.

Turvallisuustiimin (potilasturvallisuuskoordinaattori, tietoturva-, turvallisuus- ja työhyvinvointi/työsuojelupäällikkö) tehtävä on:

- Ajantasaisen turvallisuustiedon tuottaminen hyvinvointiyhtymän ja toimialojen johdon päätöksenteon tueksi
- Turvallisuusasioista tiedottaminen henkilöstölle
- Turvallisuuteen liittyvien ohjeiden valmistelu
- Esimiesten ja johdon tuki riskienhallintaprosessissa
- Riskienhallintatyökalujen kehittämistyöhön osallistuminen

5 Riskien tunnistaminen, analysointi, arviointi ja hallinta

Riskejä tunnistetaan osana hyvinvointiyhtymän johtamista, päätöksentekoa, toimintaa ja sen suunnittelua sekä seurantaa ja arviointia. Tunnistetut riskit arvioidaan määrällisesti ja/tai laadullisesti, jolloin arvioidaan tunnistetun riskin toteutumisen todennäköisyys sekä seurauksien luonne ja vakavuus. Riskienhallinnan menettelyt kohdistetaan erityisesti kohtalaisiin, merkittäviin ja kriittisiin riskeihin. Kokonaisvaltainen riskien arviointi toteutetaan vähintään toiminta- ja taloussuunnittelukausittain.

Riskienhallinnan toimenpiteenä voi olla riskin poistaminen, pienentäminen, pitäminen, riskin ottaminen harkitusti ja hallitusti tai riskin siirtäminen. Riskin pienentämisellä tarkoitetaan erilaisia toimenpiteitä, joilla pyritään pienentämään riskin toteutumisen todennäköisyyttä ja /tai seurauksia.

Yhtymässä seurataan, analysoidaan ja raportoidaan systemaattisesti merkittäviä toteutuneita riskejä sekä "läheltä piti" -tilanteita. Tavoitteena on jatkuvasti kehittää omia toimintatapoja, jotta tunnistetut riskit eivät voisi toteutua.

Vakavat vaaratapahtumat ja häiriötilanteet sekä vakavat työtapaturmat tutkitaan erillisen ohjeen mukaisesti.

6 Riskienhallinnan raportointi

Riskienhallinnan järjestämisestä ja toimivuudesta raportoidaan vuosikellon mukaisesti toimitusjohtajalle ja hyvinvointiyhtymän hallitukselle.

1. Laajemmassa osavuositarkastuksessa raportoidaan ja arvioidaan tunnistetut merkittävät riskit ja niiden hallinta.
2. Tilinpäätöksessä raportoidaan sisäisen toiminta- ja taloussuunnitelman sekä talousarvion lisäksi strategian toteutuminen ja tavoitteiden saavuttaminen, tunnistetut merkittävät riskit ja niiden hallinta.
3. Talousarvion valmisteluvaiheessa arvioidaan strategian toteutumisen kannalta merkittävimmät riskit.

Toimialojen/liikelaitosten johtajat raportoivat merkittävimmät operatiiviset riskit hyvinvointiyhtymän/liikelaitoksen johtoryhmälle.

Hyvinvointiyhtymän/liikelaitoksen johtoryhmä käsittelee raportoidut riskit ja käyttää niitä omassa riskikartoituksessa.

Hyvinvointiyhtymän toimitusjohtaja/liikelaitoksen toimitusjohtaja raportoi hyvinvointiyhtymän/liikelaitoksen johtoryhmän riskikartoituksen merkittävimmät tulokset hyvinvointiyhtymän hallitukselle/liikelaitoksen johtokunnalle.

Hyvinvointiyhtymän hallitus/johtoryhmä raportoi merkittävimmistä riskeistä, riskienhallintaperiaatteista ja riskienhallinnan toteutuksesta toimintakertomuksessa.

Riskienhallintaan liittyvät muut seurattavat mittarit on määritelty riskienhallintapolitiikkaa täydentävissä asiakirjoissa.

7 Riskienhallinnan osaamisen varmistaminen ja kehittäminen

Henkilöstölle ja esimiehille järjestetään vuosittain koulutusta riskienhallinnasta riittävän riskitietoisuuden varmistamiseksi. Henkilöstön tulee sitoutua oman ammatillisen osaamisen jatkuvaan ylläpitoon ja kehittämiseen. Myös johdon jatkuva sitoutuminen on riskienhallinnassa erittäin tärkeää – nyt ja tulevaisuudessa. Riskienhallinnan osaaminen ja kehittäminen varmistetaan ottamalla riskienhallinta osaksi päivittäistä työtä ja johtamista.

8 Riskienhallintapolitiikan arviointi ja ylläpito

Hyvinvointiyhtymän hallitus seuraa ja arvioi riskienhallinnan asianmukaisuutta ja riittävyyttä. Riskienhallinnan toimivuudesta ja tehokkuudesta sekä sisäisestä valvonnasta raportoidaan osana tilinpäätösraportointia.

Vuosittaisessa raportoinnissa tarkastellaan riskienhallintapolitiikan ajantasaisuutta ja painoituksia.

Suurten muutosten yhteydessä (esimerkiksi mittavat organisaatiouudistukset, yhtymän strategian päivittäminen tms.) riskienhallintapolitiikka otetaan aina tarkasteluun. Erityisesti kaikki muutosajankohdat voivat olla uusien riskien ”paikkoja”.

9. Ohjeen voimaantulo

Tämä ohje tulee voimaan valtuuston päätöksestä lukien. Samalla valtuuston päätöksellä toimitusjohtajalle myönnetään valtuudet hyväksyä tähän ohjeeseen sellaiset vähäiset muutokset, jotka ovat tarpeellisia niiden ajan tasalla pitämiseksi.

Eetu Salunen
Toimitusjohtaja